

Дудорова Т.Ю., аспірант
Київський національний університет технологій та дизайну

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В СИСТЕМІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ

Незалежно від того, яку митну політику проводить держава –ліберальну, протекціоністську чи змішану, на митні установи покладається обов'язок здійснювати контроль за дотриманням митного законодавства. За умов розвитку зовнішньоторговельних відносин, туризму, поширення міграції трудових ресурсів, капіталів, участі у процесах міжнародної митної інтеграції митний контроль істотно ускладнюється й потребує застосування новітніх форм і методів управління фінансовими ризиками[1].

Проблемні питання щодо виявлення ризиків у системі митного контролю та оформлення досліджуються в наукових працях обмеженим колом вітчизняних науковців і практиків митної справи, серед яких чільне місце займають Л.В. Голишевська, Т.О. Кобзар, І.В. Співак, В. Суворов.

Метою дослідження є вивчення місця та ролі фінансових ризиків у системі митного контролю та митного оформлення товарів.

Аналіз ризиків ураховує три основні елементи: визначення ризику, його аналіз, оцінка та дослідження величини впливу. Для того, щоб ідентифікувати ризик, в якості джерел інформації варто розглядати усі можливі варіанти отримання даних, що повинні оцінюватися на предмет точності та, за необхідності, бути доступними для оперативної роботи. В ЄС країнами-членами було розроблено спільний Каталог індикаторів ризику, відповідно до якого проводиться ідентифікація та оцінка ризиків для суб'єктів ЗЕД. Цей Каталог є важливим джерелом інформації, що доступний митним органам. Використання даних про ризик, його оцінка, повинні застосовуватись з урахуванням особливостей кожного окремого випадку. Якщо встановлено факт

правопорушення, то формується відповідна історія із зазначенням випадків та фактів, що стосуються справи. Такі списки можуть аналізуватися та накладатися на поточні дані для виявлення умов виникнення такого ризику на даний період часу [1].

Отже, при виникненні ризику має бути проведено митний контроль і необхідно прийняти рішення як саме та в якому обсязі. Управління ризиком відбувається циклічно: виявлення та розпізнання ризику, аналіз ризику, оцінка ризику та визначення пріоритетів, прийняття заходів по застосуванню адекватних форм митного контролю, мінімізація ризику, оцінка результатів.

Алгоритм оцінки ризиків за вантажно-митною декларацією здійснюється за декількома коридорами-фільтрами:

- за профілями ризику;
- за загальним рівнем ризику;
- за значимістю товару;
- за надійністю зовнішньоекономічних операторів;
- за методом випадкового відбору [2].

Разом із тим, основними важелями управління ризиками під час митної поставки товарів є форми митного контролю. Кінцевою метою управління ризиками є вибір мінімальної, однак достатньої кількості форм митного контролю. Результатом здійснення вибраної форми митного контролю є підтвердження (виявлення порушень) або спростування (відсутність порушень) потенційного ризику.

При цьому надалі це виступає вхідною інформацією для системи аналізу та управління ризиками, що забезпечує адаптацію системи аналізу та управління ризиками. Упровадження системи аналізу та управління ризиками потребує тісної інформаційної співпраці митних адміністрацій країн відправлення, призначення та транзиту товарів, що дасть змогу комплексно підходити до управління міжнародним ланцюгом поставок товарів, адже митні адміністрації як державні інституції мають унікальний статус, який

уможливило підвищення безпеки міжнародного ланцюга поставок товарів і сприяння соціально-економічному розвитку.

Таким чином, розроблена схема дозволяє виокремити основні ланки міжнародного ланцюга поставки товарів, зокрема виробника, експортера, перевізника, імпортера тощо, і підтвердити їх безпосередній вплив на систему аналізу й управління ризиками як базових об'єктів аналізу ризиків.

Застосування цілісної системи аналізу та управління ризиків надає низку переваг для всіх учасників процесу здійснення зовнішньоторговельної діяльності: для митних адміністрацій відбувається економія ресурсів, оскільки, використання такої системи дає можливість зменшити кількість витратних форм митного контролю; суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності економлять фінансові витрати, в яких є потреба при проходженні усіх процедур митного контролю; перевізник швидше вивільняє транспортний засіб. У цілому ж, для держави система аналізу та управління ризиками дозволяє перейти на нові принципи міжнародної торгівлі [2].

У вересні 2008 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця», яка дозволить зміцнити митну безпеку України, адаптувати Єдину автоматизовану інформаційну систему Держмитслужби до нової комп'ютеризованої транзитної системи ЄС, надавати оперативну й достовірну інформацію про наміри щодо здійснення зовнішньоекономічних операцій, а також удосконалити інформаційну інфраструктуру Держмитслужби[4].

Оцінка вартості товарів, що переміщуються через митний кордон держави, – досить складна процедура в митній справі, оскільки від коректного визначення митної вартості залежить розмір стягнутих митних платежів. Процедури та методологія визначення митної вартості – досить актуальна наукова проблема, оскільки величина митної вартості значною мірою впливає на забезпечення повноти надходження платежів до державного бюджету.

Саме за рахунок удосконалення процедур визначення митної вартості можна набагато підвищити ефективність діяльності митних органів у сфері контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Необхідно зазначити, що створення системи аналізу та управління ризиками, розбудова зазначеної системи і забезпечення наповнення її профілями ризиків – це завдання, що стоять перед сучасними митними службами зокрема та перед будь-якими контролюючими органами взагалі. Разом з тим аналіз та управління ризиками потребує окремого детального розгляду. На думку автора, створення системи аналізу ризиків, до користування та наповнення якої матимуть регламентований доступ посадові особи всіх контролюючих органів, є необхідною передумовою ефективного функціонування «єдиного вікна» [3].

За результатами проведеного дослідження можна дійти висновку, що зазначені автором структурні елементи системи аналізу та управління ризиками (вхідні дані, аналіз ризиків, управління ризиками) потребують подальших ґрунтовних досліджень, які повинні спрямовуватися на визначення функцій, завдань та їх підпорядкованості під час митного контролю.

Література

1. Голишевська Л.В. Аналіз та оцінка ризиків під час здійснення митного регулювання ЗЕД /Л.В. Голишевська, Т.О. Кобзар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/25_WP_2010/Economics.

2. Співак І. В. Технології митного контролю доцільно вдосконалити / І. В. Співак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk-psp.kpi.ua>.

3. Суворов В. Удосконалення системи митного контролю в Україні в контексті концепції «єдиного вікна» / В. Суворов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Vamsu_econ/2009_2.

4. Впровадження електронного декларування товарів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.dtk.com.ua/show/ukr/article/4184.html>.